

Opdrachtgever

SZW

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

Meccano/ H. Bosselaar, I. Hento, J.

Zwaan ; i.s.m. D. Bannink

Onderzoek

Niet melders WIJ en nuggers

Startdatum – 1 maart 2010

Einddatum – 30 juli 2010

Categorie

Werkwijze en dienstverlening

Gemeenten en niet-melders WIJ

Doel en vraagstelling

Hoofdvraag van het onderzoek is: wat werkt volgens gemeenten in de opsporing, benadering en activering van niet-melders? Deelvragen zijn: Wat zijn goede voorbeelden in de opsporing, benadering en activering van niet-melders? Welke succesfactoren zijn uit die goede voorbeelden te halen? welke overwegingen hebben gemeenten om extra aandacht te besteden aan niet-melders?

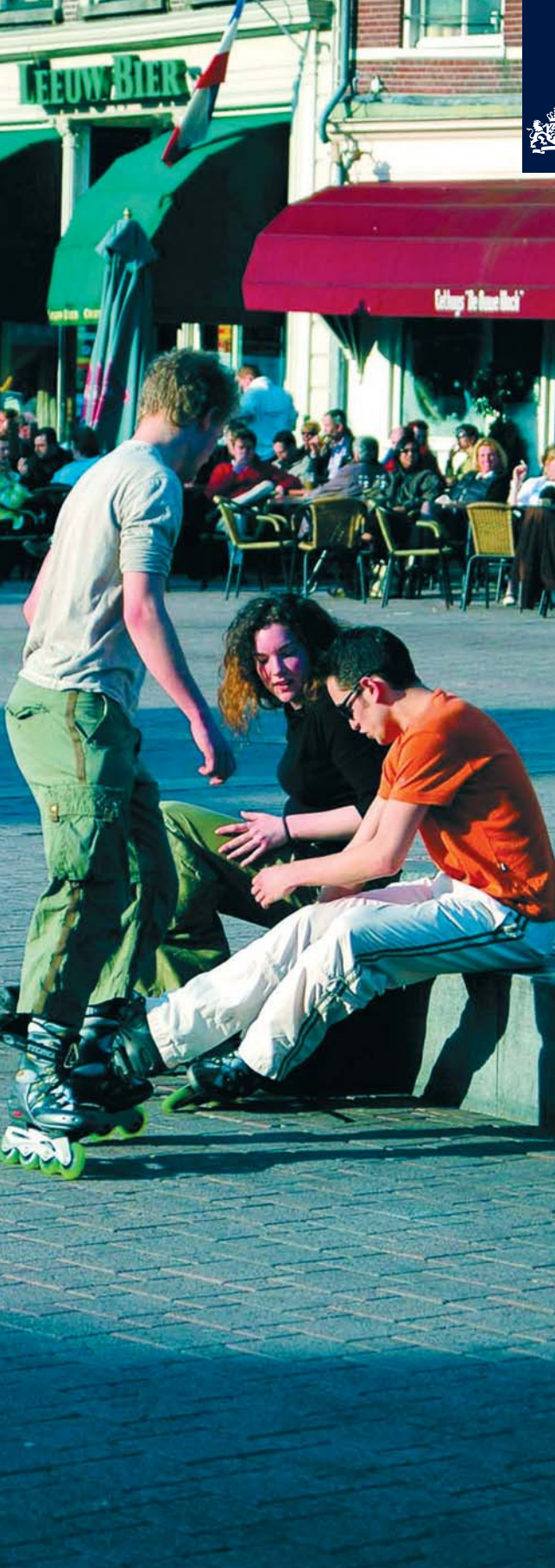
Conclusie

In deze brochure worden acht inspirerende voorbeelden gepresenteerd. Voorbeelden van gemeentelijke initiatieven en projecten die gericht zijn op de opsporing van jongeren die niet participeren. Om jongeren te stimuleren hun school af te maken, werken en leren te combineren of een baan te aanvaarden is de Wet investeren in jongeren (WIJ) in het leven geroepen. De maatregelen in die wet zijn bedoeld om te bevorderen dat jongeren duurzaam aan de slag komen en om te voorkomen dat ze afhankelijk worden van de bijstand. Veel jongeren melden zich zelf bij de gemeente voor een leerwerkeraanbod. Er zijn echter ook jongeren, die geen werk hebben, niet op school zitten en zich toch niet bij de gemeente melden. De initiatieven en projecten in dit boekje zijn gericht op die niet-melders.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/ufbp5vao>

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Gemeenten en niet-melders WIJ

Acht inspirerende voorbeelden

Gemeenten en niet-melders WIJ

Acht inspirerende voorbeelden

Voorwoord

In het voor u liggende boekje worden acht inspirerende voorbeelden gepresenteerd. Voorbeelden van initiatieven en projecten die gericht zijn op de opsporing en activering van jongeren die niet participeren. Om jongeren te stimuleren hun school af te maken, werken en leren te combineren of een baan te aanvaarden is de Wet Investeren in Jongeren (WIJ) in het leven geroepen. De maatregelen in die wet zijn bedoeld om te bevorderen dat jongeren duurzaam aan de slag komen en te voorkomen dat ze afhankelijk worden van de bijstand. Veel jongeren melden zich zelf bij de gemeente voor een werkleeraanbod. Er zijn echter ook jongeren die geen werk hebben, niet op school zitten en zich toch niet bij de gemeente melden. Ook deze groep verdient de aandacht van gemeenten.

De voorbeelden in dit boekje zijn geselecteerd na een inventariserende ronde langs de grote en middelgrote gemeenten. Daaruit bleek dat veel gemeenten zich actief inzetten om jongeren te ondersteunen bij hun intrede op de arbeidsmarkt. De gemeentelijke initiatieven zijn niet allemaal ontstaan om de wet WIJ nader handen en voeten te geven. Veel gemeenten waren vóór de invoering van de wet ook al met initiatieven op dit terrein bezig; als onderdeel van het gemeentelijk beleid of in het kader van de aanpak jeugdwerkloosheid.

In het boekje vindt u een rijke schakering aan initiatieven, waarbij zowel het verhaal van de jongeren en hun coaches aan bod komt, als de meer “technische” aspecten van de initiatieven, zoals een werkwijze om jongeren op te sporen of aanwijzingen voor de concrete inrichting van een project.

Ik hoop dat de voorbeelden voor u als inspiratie zullen dienen om programma's (verder) te ontwikkelen zodat ook de jongeren die zich niet actief melden bij de gemeente, alsnog een werkleeraanbod kunnen krijgen.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

J.P.H. Donner

Inhoudsopgave

Arnhem: Jongeren helpen jongeren	4
Emmen: De kunst van het verleiden	10
<i>Bouwsteen 1.</i> Outreachend werken	16
Venlo: Integrale aanpak	17
Deventer: Aanval op schooluitval	21
<i>Bouwsteen 2.</i> Aansluiten bij de belevingswereld	26
Amersfoort: “Als Mohammed niet naar de berg komt, komt de berg naar Mohammed”	27
Breda: Meteen aan het werk	33
<i>Bouwsteen 3.</i> Buiten kaders denken	37
Leeuwarden: De leerwerkbus	38
Nijmegen: Kies voor jezelf!	43
<i>Bouwsteen 4.</i> Uitgangspunten voor hulp- en dienstverlening	47

Arnhem:

Jongeren helpen jongeren

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Leeftijd en ervaringsdeskundigheid als middel om aansluiting te vinden bij de doelgroep
- Action Learning: voortdurend leren van ervaringen in het project

Contactpersoon:

Susanne Boekelman, projectleider zGetThere: S.boekelman@teamvsv.nl

21 is ze. Een paar maanden geleden leefde Myra min of meer op straat. Ze had geen idee wat ze met haar leven moest. Ooit wilde ze de zorg in. Of in een winkel werken. Maar dat is lang geleden. Vóór ze wegliep van huis, vóór ze samen ging wonen met een man die haar opsloot en verbood om naar school te gaan. Het duurde een jaar voor ze de politie durfde in de schakelen. Die haalde Myra weg bij haar vriend en bracht haar naar haar moeder terug. Thuis wonen was echter geen optie meer, een leefgroep leek een goed alternatief. En terug naar school. Ze koos detailhandel en vond dat een leuke richting. Het ging een half jaar goed, hoewel haar drukke gedrag

De jongeren-
coaches van
zGetThere

zo nu en dan voor problemen zorgde. Toen kreeg ze ruzie. Eerst met één meisje, daarna met de hele klas. Ze ging door het lint en werd van school gestuurd. Dezelfde dag nog liep ze weg uit de leefgroep waar ze woonde. Maandenlang doolde ze op straat, sliep dan hier dan daar. Tot ze Amber tegenkwam.

26 is ze. Ooit zat Amber op de mavo maar ze hing ook veel op straat. Ze haalde haar diploma en startte met een kappersopleiding, maar na een jaar in dit BBL-traject verdween haar motivatie en besloot ze te gaan werken. Ze wilde geld verdienen om leuke dingen te doen. Ze probeerde van alles uit, werkte in de horeca en in winkels. Thuis boterde het niet meer. Een maatschappelijk werkster hielp haar een kamer te vinden en ze kreeg ambulante woonbegeleiding. Langzamerhand werd het eentonig, al die baantjes. Ze besepte dat ze terug naar school zou moeten als ze iets anders wilde dan

2 GetThere: jongeren helpen jongeren

Projectdoel:

- Vinden en begeleiden van jongeren die niet passen in de gebaande paden. Die zich niet voegen, soms door allerlei problemen, soms door eigen karakter
- In de samenwerking met betrokken partners leren van en met elkaar wat er voor deze doelgroep nodig is

Uitgangspunt:

- Binnen het team zelf, maar ook bij de samenwerkingspartners en de gemeente Arnhem in het bijzonder, is het besef gegroeid dat er een groep is die niet bereikt wordt, van school verdwijnt en zich niet meer laat zien. Hooguit als er grote problemen zijn, als de hulpverlening ze in beeld krijgt, of justitie. Deze jongeren krijgen vaak jarenlang de ene na de andere teleurstelling te verstouwen. Ze worden overladen met kritiek en stoppen met denken in mogelijkheden.

Methodiek:

- Aansluiten op de belevingswereld van jongeren door jongeren met een zelfde achtergrond op te leiden en in te zetten als jongerencoach
- Leren van en met elkaar via Action Learning

serveren of winkelende mensen bedienen. Het werd de opleiding sociaal cultureel werk op een ROC. Het was leuk, het ging goed, ze kreeg weer plezier in leren.

Toen werd ze zwanger. Kort na de bevalling verdween haar vriend uit beeld en stond ze er alleen voor. Twee jaar bleef ze thuis om voor haar zoontje te zorgen. Daarna pakte ze de draad weer op, ging de SPW-opleiding doen, liep stage bij jongerencentra, een pleeggezin en bij Rijnstad. Net na het behalen van haar diploma wees iemand haar op een advertentie van de gemeente Arnhem waarin jonge mensen gezocht werden die zich wilden laten trainen tot jongerencoach: Om jongeren te vinden op straat, op hangplekken, in jongerencentra, contact met ze te maken, ze te motiveren en te coachen om iets van hun leven te maken.

Myra en Amber

Op een nacht ontmoette Amber Myra. Myra hing met een groepje jongens op het marktplein. Amber en haar collega maakten een praatje met hen. Myra zei niets, keek onverschillig de andere kant op maar volgde blijkbaar toch het gesprek want opeens vroeg ze aan Amber: "Is dit je werk? Midden in de nacht met ons praten?"

Zo ontstond een eerste gesprekje. Amber had geen haast, liet alleen terloops doorschemeren dat ze over een paar dagen weer hier op het plein zou zijn. Er gebeurde wat ze gehoopt had: Myra was er ook weer. Ze raakten opnieuw aan de praat. Een paar dagen later kreeg Amber Myra zover dat ze naar de crisisopvang wilde. Langzaam ontstond er weer een dag- en nachtritme in haar leven. Toen pas kon ze verder denken dan het volgende uur, de volgende nacht. Om de paar dagen sprak ze af met Amber. In de Hema, daar was de koffie goedkoop. "Wat zou je nou het liefste willen?" vroeg Amber

*De jongeren-
coaches leiden
Tweede
Kamerlid
Marcouch rond*

Speeddaten:
jongeren-
coaches en de
klankbordgroep

tijdens zo'n koffie-uurtje aan Myra. Het antwoord kwam snel. "Een eigen woninkje, een lieve vriend en een kindje. Maar ik zou niet thuis willen blijven. Een kind is leuk, maar niet de hele dag."

Zo begon Myra langzaam weer aan de toekomst te denken. Ze vond een kamer en ging samen met Amber naar het jongerenloket om een inkomensvoorziening aan te vragen maar vooral om te praten over mogelijkheden om weer naar school te gaan. Uit een test die ze maakte bleek dat ze inderdaad geschikt zou zijn voor werken in de zorg. "Weet je," zei ze tegen Amber, "als je oud bent en niet meer veel kan, dan moet het toch vreselijk zijn als er niemand voor je zorgt? Het lijkt mij echt fijn om oude mensen een prettige oude dag te bezorgen." Amber onderzocht samen met Myra de mogelijkheden. "School is niets voor mij," riep Myra. Een BBL-traject zou beter bij haar passen. De contactpersoon bij het ROC zag voor Myra wel mogelijkheden om na de zomer te starten met Verzorging niveau 4. Voor die tijd moest ze dan een stage of werkplek voor vier dagen per week gevonden hebben.

Nu volgt Myra een sollicitatietraining via het jongerenloket. Voor haar schulden heeft ze begeleiding. Met Amber maakt ze plannen om verzorgingstehuizen te benaderen. Ze oefenen de gesprekjes waar ze in de training over leert. Ze lachen wat af samen. "Je gaat toch wel mee, als ik mag komen praten?" vraagt Myra steeds, hoewel ze allang weet wat Amber zal antwoorden: "Eén keer ga ik mee, daarna doe je het zelf. Dat kun je best. Dat heb ik gezien bij het oefenen."

Bij alles wat ze doet denkt Amber terug aan haar eigen geschiedenis. Wat had zij nodig gehad in die tijd, op dit soort momenten? Een luisterend oor, serieus genomen worden, niet steeds gewezen worden op haar fouten, aanmoediging en geduld. Het zijn allemaal elementen die ze nu bewust in haar

coaching gebruikt. Als Myra niet op komt dagen bij een afspraak gaat ze naar haar kamer en haalt haar uit bed. Als Myra te veel geld uitgegeven heeft, blijft ze niet hameren op die misser, maar stimuleert haar om met de begeleider van het BAC te kijken hoe ze het voor de rest van de maand op kan lossen. “Je kunt altijd weer opnieuw beginnen,” is Ambers devies.

De jongerencoach

Profiel:

- Jonge mensen, tussen de twintig en de dertig
- Persoonlijke ervaringen met: schooluitval, weinig motivatie, los vast baantjes, drugs, problemen, momenten van het niet meer zien zitten
- Allemaal nu met een doel: iets van hun leven maken, een diploma halen of werk vinden met het diploma dat sommigen al hebben
- En vooral: met hun ervaringen andere jongeren helpen een zelfde keuze te maken, opnieuw te beginnen, de kans die ze geboden wordt te pakken

De opleiding van de jongerencoach:

- Kennisblokken over regelgeving, onderwijs, verslaving, straatcultuur
- Trainingen gespreksvaardigheden, zelfvertrouwen, interculturele verschillen, empowerment, samenwerking en netwerkvaardigheden
- Stage bij één van de samenwerkingspartners
- Leren door te doen: eerst samen met de al in de stad werkende participatiecoaches de straat op, daarna in duo's

Resultaten

Het beoogde resultaat voor de pilot van 2GetThere is om in 2010 met 100 jongeren in contact te komen en in ieder geval een start gemaakt te hebben met een vorm van een traject. Het streven is om uit de gevonden groep jongeren nieuwe kandidaten te werven om jongerencoach te worden. De voorbeeldfunctie van de jongerencoach die de jongere vindt is waarschijnlijk één van de belangrijkste wervingsinstrumenten, zo is het idee. Iedere jongerencoach moet na een jaar doorstromen naar regulier werk of opleiding. De bedoeling is dat 2GetThere omgevormd wordt naar een structurele manier van werken met jongeren, inclusief de benadering van de tijd nemen, maatwerk leveren, leren van elkaar en bijstellen waar nodig: *Action learning*.

Action Learning

- Het projectplan kent structuur en uitgestippelde lijnen, maar tegelijkertijd is er veel ruimte ingebouwd voor aanvulling en bijstelling
- Zowel in het trainingstraject dat de jongerencoaches doorlopen als in de uitvoering van hun werk is structureel ruimte ingebouwd om met elkaar zich af te vragen: Wat is er nu nodig? Een training op maat, een extra praktijkervaring, het ontwikkelen van een specifiek aanbod voor één of meer jongeren, alles is mogelijk
- In het overleg met de samenwerkingspartners (via een klankbordgroep) is periodiek de vraag aan de orde: wat komen we tegen, waar knelt het, wat werkt, wat moet anders? En wat is daarvoor nodig?
- Door de ruimte voor eigen ontwikkeling en de persoonlijke aandacht voor de jongerencoaches groeit hun eigen kracht tijdens het traject
- De jongerencoaches onderzoeken zelf via deze werkervaring en de daarbij horende ontwikkeling van hun netwerk, hoe ze de stap kunnen maken naar een reguliere baan of opleiding

Emmen:

De kunst van het verleiden

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Kansen zoeken en benutten
- Motiveren van jongeren, werkgevers en onderwijs
- Samenwerking tussen gemeenten en UWV-werkbedrijf binnen het werkplein

Contactpersoon:

Valery Hoogendoorn, projectleider jeugdwerkloosheid, regio Zuid-Oost Drenthe: v.hoogendoorn@emmen.nl

Het is woensdag 19 mei, 6 uur in de morgen. Op andere dagen is het stationsplein van Emmen om deze tijd nog doodstil. Nu rijden auto's af en aan. Er worden marktkramen, tafels en stoelen uitgeladen. De ingang van het werkplein wordt versierd en er wordt bewegwijzering aangebracht. Om 10 uur gaan de deuren open. Het nog gloednieuwe werkplein is van een vrij lege ruimte met een balie en her en der verspreide spreekruimten, omgetoverd in een markt. Overal staan kramen, kleurrijk versierd, namen van werkgevers en opleidingen, maar ook van ondersteunende instanties, hangen in grote letters boven de schragen. Bij verschillende kramen is eten en drinken te verkrijgen. **IJs!** Staat te lezen op een spandoek. Een eindje verderop worden pannenkoeken gebakken.

Van de straat

Groepjes jongeren druppelen binnen. Tientallen werkcoaches staan klaar om ze te ontvangen. Iedere jongere wordt welkom geheten en krijgt een pasje. Eén van de werkcoaches begroet enthousiast twee meiden van een jaar of negentien. Eerder op de morgen had zij ze aangesproken in de winkelstraat. De meisjes waren aan het shoppen. "Weten jullie dat er vandaag een grote happening is op het werkplein?" had ze gevraagd. Ze wisten het wel, hadden allebei een brief gehad. En sms'jes. Maar ze hadden niet zo'n zin. Ze zouden straks wel even komen kijken. "Kom niet te laat, want dan is alles al voorbij," had ze gewaarschuwd. Verheugd heet de werkcoach de twee welkom. "Loop maar met me mee, dan laat ik jullie alles zien." Twee uur later zijn dezelfde meisjes druk bezig met een kookworkshop. Aandachtig luisteren ze naar de uitleg van een vrolijke jongeman met een spierwitte koksmuts op. Het ene meisje fluistert dat ze nog bezweet is van

Workshop
electro-
techniek

het Zumba-dansen waar ze net aan meegedaan heeft. Kinderen hollen door de hal, ballonnen in de hand. In de kelder van het gebouw kunnen zij kleuren en knutselen, terwijl hun moeders een workshop volgen of informatie inwinnen bij een stand over een opleiding of werkgever. Het ijs en de pannenkoeken nemen gretig aftrek.

Midden in de hal is een podium. Er wordt om de paar uur een klein toneelstuk opgevoerd. Over een jongere die naar het werkplein moet. En dat helemaal niet ziet zitten. Niks te halen daar: allemaal formulieren en regels. De toeschouwers joelen beamend. Maar dan hoort die jongere van zijn werkcoach dat hij in het horecaproject kan starten: 8 weken werken en leren, als opstap naar een baan in de horeca of een BBL-traject. En er blijkt meer te halen op dat werkplein: sollicitatietrainingen, hulp van een job-hunter bij het zoeken naar een baan, beroepentesten, iemand die als kruiwagen kan dienen. En een uitkering. Maar die geldt nadrukkelijk als overbrugging tot je zelf geld kunt verdienen. Het doel van de begeleiding is toeleiding naar werk of scholing. Dát is de belangrijkste boodschap van het toneelstuk.

Verleiden

'Pak je kans' is de naam van het project waar de manifestatie deel van uit maakt. Vanuit het actieplan Jeugdwerkloosheid Drenthe zijn allerlei initiatieven ontwikkeld om jongeren te verleiden (weer) actief te worden, om werkgevers te activeren meer banen voor jongeren te creëren, om ouders te motiveren hun kinderen aan te moedigen, om het onderwijs te motiveren flexibeler te worden, kansen te creëren voor jongeren die niet in het geëigende stramien passen. 65% van de jongeren die via het project bereikt

PAK JE KANS! Manifestatie en meer

Doel:

- Jongeren worden bewust gemaakt van de mogelijkheden op de arbeidsmarkt in kansrijke branches
- Jongeren kunnen kennis maken met deze branches
- Jongeren worden op de hoogte gebracht van opleidingsmogelijkheden

Doelgroep:

Jongeren van 16 – 27 jaar, met of zonder startkwalificatie: WWB-ers, WIJ-ers, Nuggers, RMC-jongeren, en iedereen die via de PR en op straat gemotiveerd werd te komen

Door:

Werkplein Zuid-Oost Drenthe (samenwerking gemeente Emmen, Coevorden, Borger-Odoorn en het UWV-werkbedrijf) Het project is op dezelfde wijze uitgerold naar Hogeveen en Baanzicht

Hoe:

- Uitnodiging naar alle jongeren via brieven, sms, mails, pers, straathoekwerk, jongerencoaches
- Verplicht voor jongeren met een uitkering
- Pasje wordt verstrekt bij binnenkomst. Bij vertrek inleveren ter controle en vervolgspraak
- Bedrijven en onderwijsinstellingen presenteren zich op ludieke en aantrekkelijke wijze
- Nadruk op: uitproberen, ervaren, meedoen, o.a via workshops
- Nodig: leuke dingen, lekker eten, vermaak voor kinderen i.v.m. jonge ouders

Follow-up:

- Pasjes inleveren met belangstellingsgegevens
- Binnen twee weken een vervolgesprek
- Bustour langs bedrijven om achter de muren te kijken, te praten en te ervaren
- Hyvespagina pakjekans-nu: jongeren worden voortdurend op de hoogte gehouden van mogelijkheden die bedrijven en opleidingen bieden

Workshop
lassen

worden heeft geen startkwalificatie. Er zijn veel jongeren die uit gezinnen komen waar al generaties lang van een uitkering geleefd wordt.

“Je moet jongeren verleiden,” zegt Valery Hoogendoorn, projectleider jeugdwerkloosheid voor regio Zuid-Oost Drenthe in het kader van het Actieplan Jeugdwerkloosheid. “Jongeren zeggen in eerste instantie nee tegen bijna alles. Hun wensen en beelden met betrekking tot werk zijn vaak niet reëel. Je moet ze echt laten ervaren wat een bepaalde richting inhoudt. Ze moeten ruiken en proeven.”

Zo is de manifestatie ook neergezet. Er kan van alles uitgetprobeerd worden. Van werken met metaal, tot bedienen, koken en verzorgen. De werkgevers en opleidingen die aanwezig zijn komen allemaal uit de sectoren waarin reële kansen liggen op werk. De regio Zuid-Oost Drenthe heeft door het Colo onderzoek laten doen naar wat in deze regio kansrijke branches zijn. Werkgevers in deze branches worden actief benaderd om kansen te grijpen om op een voordelige manier banen voor jongeren te creëren. Jongeren worden gestimuleerd om zich op deze branches te oriënteren met betrekking tot opleidingsmogelijkheden. Het onderwijs wordt gestimuleerd hun opleidingen af te stemmen op de kansrijke branches en flexibel te zijn in startmomenten, zodat er snel ingespeeld kan worden op de vraag. Voor deze dag zijn 950 jongeren benaderd. Voor degenen die een inkomensvoorziening hebben was het verplicht om te komen, op straffe van een sanctie.

Andere ideeën

De manifestatie is niet de enige activiteit die ondernomen wordt vanuit het project Pak je kans. Binnenkort wordt gestart met een bustournee. Jongeren kunnen dan instappen in een bus die langs allerlei bedrijven rijdt, waar ze kunnen kijken, uitproberen en hun vragen stellen. Als voorpost van het werkplein is het werkcafé geopend. Een laagdrempelige ontmoetingsplek waar op inloopochtenden vragen gesteld kunnen worden over opleiding of werk, maar waar ook trainingen gevolgd kunnen worden. Ook de start van de trajectbegeleiding door de werkcoach kan daar ter plekke gemaakt worden.

“De eerste jaren dat ik hier werkte,” zegt Agneta Meyer, werkcoach bij het jongerenloket, “was ik alleen maar bezig met uitstroom. Het maakte niet uit hoe. Als een jongere niet meer op kwam dagen was ik bij wijze van spreken blij, dan kon ik hem van de lijst afvoeren.” Inmiddels geldt binnen het werkplein Zuid-Oost Drenthe alleen duurzame uitstroom naar werken of leren als een succes. Het belang van de jongere staat centraal. De werkcoaches proberen de jongeren zo te begeleiden dat ze een reëel beeld krijgen van hun mogelijkheden en gemotiveerd raken om via scholing of werkervaringsplaatsen werk te vinden dat bij hen past.

Bij Marijke, één van de jongeren uit Agneta’s caseload, is dat goed gelukt. Marijke is 21. Na het behalen van haar VMBO-diploma lukte het haar niet meer om verder te leren. Ze zat nog een half jaar op het ROC, toen gaf ze het op. “Ik ben niet iemand op school te zitten,” zegt ze nu. Bovendien had ze verzorging als richting, maar dat was helemaal niet interessant. “Techniek leek me leuker, maar ja, dat doe je niet als meisje.” Ze ging werken en was best tevreden. Drie en half jaar werkte ze in een supermarkt. Toen werd ze

ontslagen. En nergens meer aangenomen: te oud, te duur, geen diploma's. Haar vader stuurde haar naar het werkplein om WW aan te vragen. Via het jongerenloket kreeg ze begeleiding. Er was plaats voor haar in het horeca-project: acht weken lang wordt ze, samen met twintig anderen, in de praktijk geschoold voor een horecacertificaat niveau 1. Een bus brengt de hele groep van het werkplein naar Hoogeveen, waar het project draait. Er wordt twee dagen gekookt en één dag leert de groep bedienen. Ook zijn er blokjes theorie. Marijke weet inmiddels wat ze wil: haar koksdiploma halen. Ze solliciteert nu naar een baan als leerlingkok. Als dat lukt kan ze in een BBL-traject starten. Ze droomt al van een baan in een sterrenrestaurant. "Mooie gerechten verzinnen, dat lijkt me zó leuk!"

De kunst van het ontschotten

- Het budget van het Actieplan Jeugdwerkloosheid en het participatiebudget worden aanvullend op elkaar gebruikt
- Het vaste aanbod vanuit reïntegratiebureaus kan aangevuld worden met aanbod op maat dat apart ingekocht kan worden via het participatiebudget
- Er wordt gewerkt met een integraal jongerenloket: werkcoaches van het UWV-werkbedrijf en de gemeente begeleiden jongeren die onder de WW of de WIJ vallen bij hun reïntegratie. Dat geldt ook voor Nuggers
- Verantwoordelijkheid voor het toekennen van het aanbod en budget ligt zo laag mogelijk in de organisatie
- Onderling overleg met als inzet het belang van de jongere maakt veel mogelijk

Contact houden

De sleutelwoorden voor een succesvolle uitstroom zijn: maatwerk, aandacht en geduld.

"Vooral genoeg aandacht geven is soms moeilijk," vertelt Agneta. "Onze caseload is best groot. Mailen en sms-en zijn goede manieren om contact te houden, de jongere niet uit het oog te verliezen. Zo houd je ruimte over om in ieder geval één keer per maand echt met een jongere te praten. En dat is nodig om ze gemotiveerd te krijgen. In die gesprekken verleiden we ze om dingen uit te gaan proberen. We zijn voortdurend bezig nieuwe mogelijkheden te creëren hiervoor. Snuffelen, proeven en ervaren. Dat werkt!"

Bouwsteen 1. Outreachend werken

“De gemeente komt naar je toe” is het adagium van veel niet-melders beleid. Hierbij zijn vindplaatsgericht werken en langdurig contact de sleutelwoorden. Een brief of mailing is niet genoeg. Wat werkt in de door ons onderzochte gemeenten:

- **Telefonische contacten.** Bij het bezemonderzoek in Amersfoort wordt 67% van de jongeren waarvan het telefoonnummer bekend is, langs deze weg bereikt.
- **Huisbezoeken** blijken een relatief grote kans van slagen te hebben om serieus en langdurig contact met jongeren te krijgen.
- **Jongerenadviseurs in de wijk en op de vindplaatsen.** Het jongerenloket is soms letterlijk en figuurlijk te ver weg. Komen de jongerenadviseurs naar de wijk toe om spreekuur te houden of zijn ze aanwezig bij evenementen en in inloopprojecten, dan melden jongeren zich vaak wel voor een gesprek. Zowel Breda als Nijmegen werken met voorhoedes in de wijken. In Leeuwarden rijdt een leerwerkbus door de verschillende wijken.
- **Straathoekwerk.** Jongeren worden aangesproken op de plaatsen waar ze zich ophouden. Dat gebeurt niet alleen overdag, maar ook (juist) ‘s avonds of ‘s nachts. Het contact wordt daar gelegd en voordat er geprobeerd wordt hen toe te leiden naar ondersteuning via een project of het jongerenloket, wordt eerst in de eigen omgeving van de jongere aan de relatie gewerkt.
- **Familie als ingang.** Vaders en moeders kunnen een belangrijke rol spelen bij het in contact komen met de niet-melder, met name in de allochtone gemeenschap. Trajectbegeleiders die bij vrouwenprojecten langskomen krijgen namen van jongeren aangereikt met de vraag of zij ze willen benaderen. Buurtvaders slaan de brug tussen jongeren en de projecten of trajectbegeleiders. In Breda loopt het ‘Grote broer’-project met hetzelfde effect. De grote broers houden zich bezig met hun jongere broers en leggen als dat nodig is contact voor hen met een trajectbegeleider.

Venlo:

Integrale aanpak

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Het belang van lef bij het ontwikkelen van integraal beleid
- Voorwaarden voor een integrale aanpak
- Werken aan laagdrempeligheid van het Werkplein voor jongeren
- Creatieve prestatiecontracten met uitzendbureaus

Contactpersoon:

Selma Nijhof, projectleider jeugdwerkloosheid: s.nijhof@venlo.nl

Lef

“Wat ik zo goed vind aan onze aanpak: Wij bieden elke jongere, of hij nu wel of niet onder de WIJ valt, een leerwerkeraanbod.” Aan het woord is Selma Nijhof. Sinds oktober 2009 is ze projectleider jeugdwerkloosheid voor de gemeente Venlo. Het is eigenlijk logisch dat Selma blij is met de aanpak van Venlo, want ze heeft hem zelf bedacht. “Maar niet alleen,” vertelt ze. “Ik heb 100% steun en medewerking van mijn baas, het hoofd Werk, Inkomen en Zorg van de gemeente. Het bijzondere van hem is dat hij risico’s durft te nemen. Wij kiezen voor een integrale aanpak en niet zozeer voor het volgen van bepaalde wetgeving.” Of het wetstechnisch allemaal klopt is niet de zaak van Selma. “Daar hoef ik me geen zorgen om te maken, want dat is het pakkie an van mijn baas. Zo kan ik me volledig richten op de dienstverlening in plaats van op de rechtmatigheid van onze aanpak.” Deze instelling klinkt niet alleen door in de project-aanpak van Venlo, maar ook in de wijze waarop de medewerkers worden aangestuurd. “Onze jongerenwerkcoaches worden getraind om alles te doen om de jongeren aan het werk te krijgen. Dáár zijn ze op getraind en niet zozeer op het weten van alle ins en outs van de WIJ!”

Andere succesfactoren

Bij de benadering van de jongeren heeft het werkplein een belangrijk rol. Het doel is dat de jongere van begin tot eind begeleid wordt vanuit het werkplein. Om dat doel te bereiken heeft Selma een team van tien jongerenwerkcoaches tot haar beschikking. “Kern van onze aanpak is dat elke jongere één jongerenwerkcoach als regisseur heeft. De coach kan wel hulp inroepen van anderen, maar hij is en blijft de regisseur van de jongere.

Daarnaast hebben zij allemaal een integraal budget: de coaches hoeven niet te kijken uit welke uitkering het budget komt en of het wel kan. Zij bepalen samen met de jongere wat nodig is en maken een plan.”

Selma is trots op het blijvende enthousiasme van het team. “Ze zijn creatief, bedenken steeds weer leuke nieuwe dingen en doen wekelijks aan intervisie met elkaar. Pas nog heeft het team een leuke actie bedacht: ze hadden een jongere ingepakt als voucher ter waarde van €2.500,- en die aangeboden aan een werkgever. Dat leidde meteen tot een aantal vacaturemeldingen van verschillende werkgevers.”

Contact met de jongere in Venlo

- Jongere schrijft zich in via werk.nl
- Jongere wordt door jongerencoach gebeld
- Eerste intake is telefonisch, daarna altijd vervolfgafsprak op het werkplein
- Er is geen overdracht: jongere houdt tot aan uitstroom dezelfde jongerencoach
- Aantal en duur van de contacten is op voorhand niet beperkt
- Beperkte caseload voor jongerencoach (maximaal 45)

Werkplein

Selma roemt de samenwerking met het UWV en de wijze waarop het werkplein is ingericht. “Dat is één van de succesfactoren van onze aanpak,” aldus Selma. “In de eerste plaats zorgen wij ervoor dat de jongere die het werk-

plein binnenkomt niet naar een loket hoeft te stappen, maar stappen wij direct op de jongere af. Daar hebben we gastvrouwen en gastheren voor. Zij leggen de jongere een aantal competentievragen voor. Aan de hand van deze vragen kunnen we direct aan de slag. Ze worden in drie groepen ingedeeld: werk, participatie en zorg, waarbij 'werk' de groep is die het snelst weer aan de slag zou kunnen. De zorggroep kent de grootste afstand tot de arbeidsmarkt. De jongerencoaches bedienen alle groepen, de werkcoaches doen uitsluitend de 'werk'-groep."

Dat werkt enorm goed vindt Selma. "De gemeente heeft er ook bewust voor gekozen veel te investeren in het klantcontact, dat vinden we hier heel belangrijk."

Resultaat

De resultaten zijn goed: voor elke jongere die sinds oktober 2009 is binnengekomen ligt er een plan van aanpak. "We zijn tot nu toe nog geen enkele jongere kwijtgeraakt," vertelt Selma. "En," gaat ze trots verder: "van de jongeren die in een traject hebben gezeten is tweederde naar werk uitgestroomd."

Marlieke en Gando

Marlieke Elfrink is zo'n enthousiaste jongerenwerkcoach op het werkplein in Venlo. Begin 20 is ze. Ontzettend leuk en afwisselend vindt ze haar baan. "Er komen heel veel verschillende jongeren naar het werkplein, soms met alleen basisschool, vaak met flinke privé-problemen. Zo nu en dan komt er ook een hbo-opgeleide jongere die zonder werk zit.

Nog niet zo lang geleden kwam Gando naar ons toe. Overduidelijk een jongere die eerst vooral zorg nodig heeft. Zonder opleiding, werkloos geworden door de crisis. Het geld dat hij met klussen verdiende, ging direct op aan eten en drinken. Gando was erg somber en dat werd alleen maar erger."

"Eerst moest er privé het een en ander gebeuren," vertelt Marlieke. "Ik plaatste hem in een oriëntatie-traject bij de sociale werkvoorziening om hem in een goed dag- en werkritme te laten komen. Maar Gando vond het verschrikkelijk: de werkzaamheden waren te makkelijk en er was veel te

weinig te doen. Toen heb ik hem naar een uitzendbureau gestuurd waar wij een contract mee hebben. Zij plaatsen jongeren, waar wij moeilijk mee uit de voeten kunnen.”

Het uitzendbureau had werk voor Gando bij een logistiek bedrijf. Dat was echt een uitkomst, want Gando wilde graag vrachtwagenchauffeur worden. Daarvoor zou hij nog heel wat stappen moeten zetten, maar nu was er een begin. Gando kon beginnen in het magazijn en dat ging perfect. Inmiddels zit hij ‘in de operatie’. Hij bedient de steekwagens. Daarmee ‘prijkt’ hij dozen, zet ze op een pallet en voert orders uit. Hij is bezig met zijn rijbewijs en als hij dat heeft gehaald wil hij de opleiding voor heftruckchauffeur gaan volgen.

“Die houdt het daar nog wel even vol,” stelt Marlieke tevreden vast.

Het prestatiecontract met uitzendbureaus

- Uitzendbureaus gaan de verplichting aan om 20 jongeren te plaatsen die de gemeente niet zelf (direct) kan plaatsen
- Uitzendbureau ontvangt een standaard bedrag voor plaatsing
- Als de jongere niet binnen twee jaar terugvalt in de uitkering krijgt het uitzendbureau een jaar uitkering mee
- Jongerenwerkcoach houdt de vinger aan de pols bij de jongere
- Er worden evaluatiegesprekken ingebouwd (uitzendbureau, jongere, coach gemeente)

Deventer:

Aanval op schooluitval

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Een aanpak vanuit het hart van de wijk
- De 'kwartiermaker' voor het leggen van contact met de jongeren
- De 'poortwachter' van het ROC in de wijk
- Het belang van geduld en aandacht

Contactpersoon:

Birgitte Flapper, projectcoördinator Aanval op de schooluitval:

bhc.flapper@deventer.nl

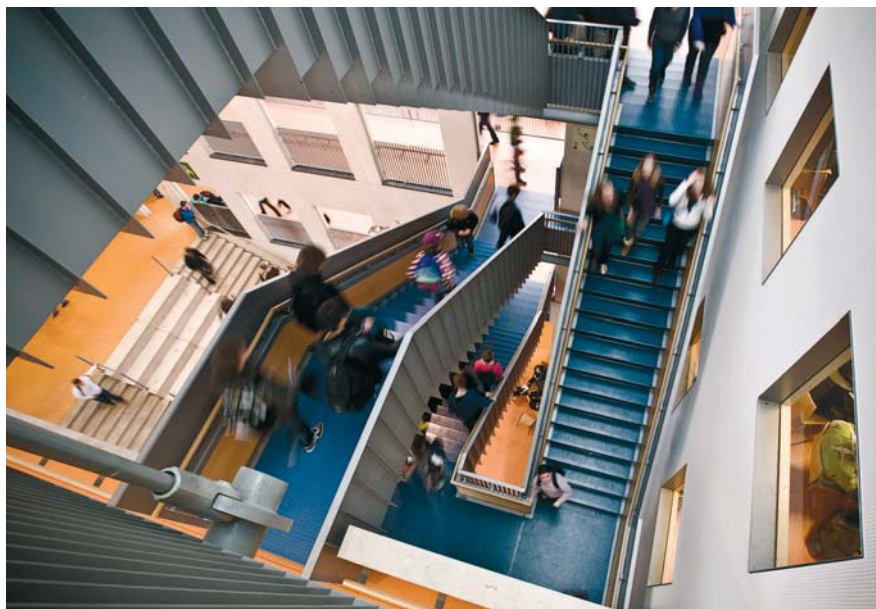
Aanpak vanuit het hart van de wijk

De rivierenwijk in Deventer is een 'prachtwijk' in ontwikkeling. Woningcorporatie Rentree werkt hard aan het verbeteren van het woon- en leefklimaat in deze wijk. De Rivierenwijk is ook een wijk waar veel jongeren wonen. Scholieren en studenten, maar ook ongeveer 250 jongeren zonder startkwalificatie en vaak ook zonder activiteit op het gebied van werk of scholing.

In 2009 nam Rentree het initiatief om in samenwerking met gemeente en allerlei voorzieningen een Sociaal Programma Rivierenwijk te starten. Het project 'Aanval op Schooluitval' vormt een onderdeel van dit programma. Bijzonder aan deze wijk-aanpak is dat de woningcorporatie opdrachtgever is en de gemeente opdrachtnemer van een aantal onderdelen van dit programma.

Midden in de wijk werd de uitvalsbasis van het project geopend. De coördinator, Birgitte Flapper, vertelt enthousiast hoe goed dat werkt. "Jongeren moet je niet ergens in het centrum naar een kantoor laten komen. Je moet naar ze toe en ze moeten naar jou kunnen komen. Onze trajectbegeleiders zitten hier in de wijk, in

ROC Aventus
Snipperlings-
dijk

de Geulstraat. De jongeren kennen ze, lopen binnen wanneer ze iets willen vragen, of komen gewoon een praatje maken.”

Opsporing via bestanden en de kwartiermaker

Via het vergelijken van het GBA-bestand, lijsten van het RMC en de IB-groep, is in 2009 een lijst samengesteld met 257 namen van jongeren zonder duidelijke werk- of leerplek, of die werken zonder ooit een startkwalificatie behaald te hebben (14%). Het team van trajectbegeleiders werkt samen met een ‘kwartiermaker’. Via brieven, meestal gevolgd door een huisbezoek wordt contact gelegd met de jongeren. Als dat niet lukt zoekt de kwartier-

Kwartiermaker: voor de troepen uit

- De kwartiermaker woont in de wijk en heeft een enorm netwerk, is vasthoudend en geduldig
- Krijgt namen van jongeren die door de trajectbegeleiders niet bereikt worden, hoort via-via over jongeren en spreekt ze op straat en op hun ontmoetingsplekken aan
- Werkt in het weekend en 's avonds
- Bezoekt een adres soms wel tien keer
- Neemt de tijd om de jongere naar trajectbegeleiding te motiveren

maker ze in de avonduren op in de straat en op de hangplekken. Inmiddels is met 220 jongeren contact gelegd. 69 jongeren volgen opnieuw een opleiding, 15 hebben inmiddels een startkwalificatie behaald.

ROC

Als het contact tot stand gekomen is, brengt de trajectbegeleider samen met de jongere zijn of haar situatie in kaart. Soms is er een zorgaanbod nodig, soms een talentenonderzoek of een beroepskeuzetest. Voor sommige jongeren is het nodig aan workskills te werken. Dit gebeurt via een empowermenttraining door middel van de hogedrukpanmethode: in een week wordt door trainers van het ROC met de jongeren gewerkt aan het beter benoemen en benutten van hun vaardigheden en talenten. De week wordt afgesloten met het maken van een actieplan. De trajectbegeleider coacht de jongere vervolgens bij de uitvoering van dit plan.

De hogedrukpanmethode

- Empowermenttraining door trainers van het ROC Service Centrum
- Jongeren werken in één week zeer intensief aan:
- Ontdekken van eigen kwaliteiten en vaardigheden
- Vaardigheden en contacten benoemen en benutten
- Reëel zelfbeeld en toekomstbeeld
- Een actieplan voor de volgende stappen

Om een goed leertraject samen te kunnen stellen heeft het ROC een poortwachter aangesteld.

“De samenwerking met het ROC is enorm verbeterd sinds we met de poortwachter werken,” vertelt Birgitte. “Zij wacht de jongere bij wijze van spreken bij de poort op en bekijkt wat de onderwijshistorie is, welke mogelijkheden er zijn en wat de motivatie is. En dat gebeurt allemaal in de wijk.”

Is de jongere eenmaal in een opleiding geplaatst dan krijgt hij een leertraject-begeleider bij het ROC. Deze onderhoudt contact met de trajectbegeleider in de wijk. Zo kunnen problemen en verzuim zo vroeg mogelijk gesignaleerd en aangepakt worden.

Geduld en vasthoudendheid

Eric van den Bergh, één van de trajectbegeleiders, benadrukt hoe vasthoudend de trajectbegeleiders moeten zijn in het benaderen van de jongeren. “Het contact ontstaat wel, ze zijn ook nieuwsgierig naar wat we komen doen. Maar ze zijn vooral afhoudend. Eerst zien dan geloven is hun devies.

De poortwachter van het ROC in de wijk

- De poortwachter van het ROC is meerdere dagen aanwezig op de locatie in de wijk
- Samen met de trajectbegeleider van de gemeente voert ze loopbaangesprekken met de jongere
- De poortwachter kent de mogelijkheden binnen het onderwijs en kan zo het beste meedenken over de meest geschikte opleiding voor elke jongere
- De poortwachter overlegt binnen het ROC over het wegnemen van studiebelemmeringen voor de jongere

Veel jongeren hebben al van alles geprobeerd, zijn teleurgesteld en worden meestal negatief aangesproken door volwassenen.”

Dennis is zo'n jongere. Eric zocht hem thuis op en maakte een afspraak voor een vervolgesprekje. Dennis wilde wel een beroepentest doen, maar kwam niet op dagen. “Het heeft toch geen zin,” verdedigde hij zich toen Eric hem belde waar hij bleef. Ook op de volgende afspraak kwam Dennis niet opdagen. Eric ging opnieuw op huisbezoek. Dennis waardeerde dat maar vertelde Eric dat hij het niet zag zitten, begeleiding of zo. “Je kunt altijd langs komen,” zei Eric bij het afscheid. Wekenlang gebeurde er niets. Maar op een dag stond Dennis opeens in het wijkbureau in de Geulstraat. Inmiddels heeft hij met Eric en de poortwachter van het ROC uitgezocht wat zijn mogelijkheden zijn. Hij start binnenkort met een BBL-traject in de detailhandel.

De hele stad

Het project uit de Rivierenwijk wordt inmiddels uitgerold naar nog twee wijken. Birgitte vertelt over de wens van de gemeente om binnen de hele stad op eenzelfde manier te werken: signaleren vanuit wijkposten en scholen om van daaruit een aanbod te formuleren voor jongeren van 0 tot 27 jaar.

“Uit de werkwijze van Aanval op de schooluitval Rivierenwijk blijkt hoe belangrijk de voorposten in de wijken zijn: laagdrempelig, makkelijk bereikbaar, dichtbij jongeren en ouders, met ruimte voor al hun vragen. Zo willen we onze manier van werken verschuiven van *probleemgestuurd* naar *vraaggestuurd*.”

Bouwsteen 2.

Aansluiten bij de belevingswereld

Het is belangrijk om aan te sluiten bij de belevingswereld van niet-melders en de kloof tussen de jongere en zijn contactpersoon zo klein mogelijk te maken. Vertrouwen (her)winnen én serieus aandacht geven is het adagium. De volgende voorbeelden komen uit de door ons onderzochte gemeenten:

- **Inloopadres:** Niet alle jongeren lopen gemakkelijk een officieel gebouw of instantie binnen. In Deventer en Breda vindt de begeleiding van de jongeren plaats vanuit een pand in de wijk, waar jongeren gewoon binnen kunnen lopen. En de praktijk laat zien: na verloop van tijd gaan de jongeren dat ook doen. In Emmen is een werkcafé geopend waar jongeren binnen kunnen lopen voor vragen over opleiding of werk. Hier kan ook de intake gestart worden, net als in de leerwerkbus in Friesland.
- **Jongere helpt jongere:** In Arnhem worden jongeren tot coach opgeleid om andere jongeren te helpen. Het behoren tot de leeftijdsgroep gekoppeld aan ervaringsdeskundigheid maakt het makkelijker om contact te leggen en een relatie op te bouwen.
- **Eén nieuwe kans is niet genoeg:** Niet-melders vormen een bijzondere groep jongeren. Vaak hebben ze meerdere opleidingen geprobeerd, zijn afgehaakt en krijgen voortdurend negatieve reacties. De boodschap van de omgeving: ouders, school en samenleving, is dat ze gefaald hebben. Het kost tijd om hun vertrouwen te herwinnen. Jongeren komen herhaaldelijk niet opdagen op afspraken, maar als ze steeds opnieuw een kans krijgen, groeit het vertrouwen.
- **Het aanbod moet 'cool' zijn:** Programma's en trainingen die gekoppeld zijn aan een voetbalclub, zoals NAC-teamplay (Breda), zijn aantrekkelijk om aan mee te doen. Ook programma's die veel sport bevatten zijn aantrekkelijk. Kick, (Breda) is hier een voorbeeld van.
- **Jongeren willen experimenteren:** Kiezen is lastig. Jongeren hebben vaak een aantal richtingen uitgeprobeerd en haken af als ze 'het' nog niet gevonden hebben. Het is belangrijk om ze te laten proeven aan opleidingen en werksoorten voor ze hun keuze maken. De regio Zuid-Oost Drenthe rijdt daarom met jongeren langs bedrijven om ze te laten rondkijken en uitproberen. Ook de manifestatie Pak je Kans! (Emmen) stond in het teken van proeven en uitproberen.

Amersfoort:

“Als Mohammed niet naar de berg komt, komt de berg naar Mohammed.”

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Alles uit de kast om in contact te komen en te blijven met jongeren
- Opsporing van jongeren met een bezemonderzoek
- De regievoering: geen drempels in budgetten of overdracht

Contactpersoon:

Klaas Gerber, trajectbegeleider: kdh.gerber@amersfoort.nl

Mohammed en Yildirim

De telefoon gaat. Niemand neemt op. Geërgerd draait Mohammed zich nog eens om in zijn bed. Het gerinkel begint opnieuw. Zuchtend hijst hij zich overeind en sloft naar het toestel.

“Ja.”

“Spreek ik met Jamal?”

“Nee.”

“Is hij thuis?”

“Nee.”

“Wie ben jij dan?”

“Zijn zoon.”

“O...Ik ben Yildirim, de werkcoach van je vader. Ik wilde hem even spreken. Hoe heet jij eigenlijk?”

“Mohammed.”

“Heb je geen school vandaag?”

“Geen school, nee.”

“Werk?”

“Nee.”

‘Hoe oud ben je dan?’

“Tweeëntwintig.”

“Beetje jong om te rentenieren, hè? Wil je niet eens langskomen? Beetje praten over de mogelijkheden?”

“Praten? Goed. Ik heb toch niets te doen.”

“Vanmiddag, vier uur? Ik zit op het Werkplein, aan de Stadsring weet je wel?”

“Ja ik weet het. Ik zal komen.”

Langzaam sloft Mohammed terug naar zijn bed. Hij heeft opeens geen zin meer om te slapen. Iemand wil met hem praten. Hoe heet hij ook alweer? Hij klonk wel ok. Gewoon. Niet zo soft. Had het niet meteen over problemen. Misschien heeft die gast wel een baantje voor hem. Hij heeft geld nodig. Hij verveelt zich. Even langsgaan kan geen kwaad.

Yildirim Baykir is trajectbegeleider bij de gemeente Amersfoort. De vader van Mohammed is een cliënt van hem. Bij ieder gesprek brengt hij de zorgen over zijn zoons ter sprake. Twee zijn al diverse malen in aanraking met justitie geweest. Mohammed, zijn oogappel, doet geen kwaad. Sterker nog, hij doet helemaal niets. Yildirim vraagt keer op keer of hij de jongen langs wil sturen. Dan zucht de vader diep. “Hij doet niet wat ik zeg.” Yildirim besluit om eens te bellen als vader niet thuis is.

Bestandsvergelijking

In Amersfoort wordt op allerlei manieren geprobeerd jongeren te vinden die niet werken of leren en niet uit zichzelf om ondersteuning komen vragen. Belangrijk hierbij is het jaarlijkse bezemonderzoek waarbij via het vergelijken van bestanden jongeren gevonden worden die niet actief lijken te zijn in werken of leren.

FOTO: HANS ERKELENS

Amersfoortse jongeren in een leer-werkbaan bij voestalpine Polynorm

Het bezonderzoek

Gebaseerd op de gegevens van 2008 en 2009:

- In april 2008 heeft het Trajectbureau een eerste lijst van de gemeente (917 jongeren) gescreend op jongeren die op de peil-datum 14-04-2008 een traject volgen bij het Trajectbureau of een traject hebben afgesloten na 01-08-2007. Achterliggende gedachte is, dat deze jongeren voldoende in beeld zijn en in staat zijn de ondersteuning van het Trajectbureau in te schakelen, aangezien zij in het laatste schooljaar nog begeleid zijn (na afsluiting van een traject vindt altijd nazorg plaats gedurende 6 maanden na afsluiting)
- De gemeente Amersfoort heeft de overgebleven lijst via andere kanalen gescreend om te bepalen of jongeren tot de volgende categorieën behoren: a)werkende jongeren, b)jongeren met een Wajong-, WWB-, WW-, of ZW-uitkering
- De gemeente Amersfoort heeft een controle laten uitvoeren door de IB-groep om na te gaan welke jongeren ingeschreven staan bij een onderwijsinstelling
- Het Trajectbureau heeft de overgebleven lijst verder teruggebracht, door de volgende groepen voor verdere begeleiding uit te sluiten:
  - a) Jongeren zonder werk of uitkering, die ingeschreven staan bij het CWI: (vanwege de verantwoordelijkheid van CWI, nu UWV werkbedrijf)
  - b) Jongeren die (in de definitie van voortijdig schoolverlaters) de leeftijdsgrens van 23 jaar bereiken tijdens de uitvoering van de screening (toenmalige leeftijdsgrens vóór de WIJ)
  - c) Jongeren met een achtergrond in praktijkonderwijs en jongeren met verstandelijke handicap (primaire verantwoordelijkheid UWV)
  - d) jongeren met havo-/vwo-diploma en daarmee in bezit van een startkwalificatie

In 2008 bleef een lijst over met 140 namen van jongeren waarvan vermoed werd dat ze niet actief waren in werk of scholing. In 2009 ontstond na een soortgelijke schifting een lijst van 144 namen

Het bezemonderzoek; aanpak en resultaten:

- Medewerkers van het Trajectbureau benaderden zelf de jongeren
- Telefonisch benaderen bleek het meest succesvol, ook huisbezoeken leverden resultaat. Op brieven werd nauwelijks gereageerd
- In 2008 werd 71% van de jongeren op de lijst bereikt, in 2009 58%
- Van de bereikte jongeren bleek in 2008 8% niet te leren of te werken, in 2009 was dat 31%. Van de bereikte jongeren zonder startkwalificatie was 24% aan het werk
- Een gedeelte van de bereikte jongeren wil en krijgt begeleiding van het Trajectbureau om zich te oriënteren op scholing en werk
- Waar nodig vindt doorverwijzing plaats naar: zorg en/of hulpverlening, trajectbegeleiding via de gemeente of UWV-werkplein

Aandacht, aandacht en aandacht

“Jaarlijks worden met het bezemonderzoek nogal wat jongeren gevonden van wie een deel niet bezig is met leren of werken,” vertelt Yildirim. “Soms worden deze jongeren naar ons doorverwezen, maar als er geen inkomensvoorziening nodig is pakt het Trajectbureau zelf de begeleiding op. Zij hebben dan immers al het contact gelegd.”

Anders is het met jongeren die door het straathoekwerk of in de maatschappelijke opvang gesignaleerd worden. Of waarover Yildirim via via hoort. Zoals Mohammed. Contactleggen is dan de eerste belangrijke stap.

Mohammed komt langs, hij is maar tien minuten te laat. Het gesprek verloopt eerst wat stroef, maar na een kwartier begint Mohammed te vertellen. Over de verveling, de lange dagen, over zijn broers die in de bak zitten, over zijn jaloezie op de vrienden die nu bijna klaar zijn met hun MBO. Over zijn schulden. Yildirim luistert, vraagt hier en daar door. Hoe de schulden ontstaan zijn, waar geld voor nodig was. Hij vermoedt dat de jongen blout, maar Mohammed zwijgt over dat gedeelte. Mohammed is zelf verbaasd hoeveel hij vertelt. Als hij weer buiten staat voelt hij zich opgelucht. Er gaat iets gebeuren, eindelijk.

“Dat is zo belangrijk”, weet Yildirim, “dat je de tijd voor iemand neemt om hem zijn verhaal te laten vertellen. En als het moet nog eens. Daarna gaan we aan de slag. “Bij Mohammed hebben we een test laten doen om zijn opleidingsniveau en interesses te peilen. Vooral omdat hij in het eerste gesprek voorzichtig opperde dat hij wel terug naar school zou willen, maar dan liever werken en leren tegelijk. Nog in dezelfde week waarin het eerste gesprek plaatsvond is schuldhulpverlening gestart. De schuld aan de studiefinanciering kan opgeschort worden tot duidelijk is of Mohammed weer naar school kan gaan. Als hij alsnog een diploma haalt, verdwijnt die schuld. Schulden aan telefoonmaatschappijen en anderen, zullen in termijnen afgelost worden van de uitkering die aangevraagd wordt. Verder moet hij gaan werken aan zijn dag-ritme. Yildirim meldt Mohammed aan voor een werkervaringsplaats. Zodat hij weer iets te doen heeft en kan wennen aan structuur en ook verschillende soorten werk kan uitproberen. Mohammed heeft elke week een gesprek met Yildirim. Soms vergeet hij de afspraak. Dan belt Yildirim waar hij blijft. Toen hij zijn mobiel een keer niet opnam, kwam Yildirim hem halen. Sindsdien vergeet hij zijn afspraken niet meer. Het is een toffe kerel, die Yildirim. Hij regelt van alles voor hem. Mohammed wil hem niet teleurstellen. Het zal nog hard werken worden.

Zeker nu hij verteld heeft van het blowen. Hij schaamde zich zo toen Yildirim hem uit zijn bed kwam halen. Hij had niet wakker kunnen worden, de avond te voren was hij behoorlijk stoned geweest. Opeens had hij het allemaal verteld. Hoe saai het leven was, hoe hij soms liep te stuteren van de niet gebruikte energie. Het enige dat op dat soort moment hielp was een joint. Zodat hij rustig werd, zich niet meer zo druk maakte. Stoppen met blowen zal lastig zijn. Maar Mohammed begrijpt wel dat het niet anders kan. Zijn ouders weten van niets, hij schaamt zich. Als het hem lukt te stoppen hoeven ze nooit te weten wat een slechte zoon hij geweest is. Yildirim zal binnenkort met hem meegaan naar een organisatie die hem kan helpen.

De regievoering in Amersfoort

- Uitgebreide intake door trajectbegeleider die vaste begeleider wordt. Er zijn geen overdrachtsmomenten
- Bij de intake worden alle levensgebieden langs gelopen en in kaart gebracht
- Benodigde zorg wordt eerst georganiseerd
- Klantmanager gaat over de inkomensvoorziening, maar de trajectbegeleider houdt het overzicht en begeleidt
- Er wordt niet met re-integratiebureaus gewerkt. Wat nodig is wordt rechtstreeks ingekocht
- Er is een vrij budget, onafhankelijk van onder welke regeling de jongere valt
- Trajectbegeleider heeft veel ruimte om zelf te beslissen
- Er zijn korte lijnen naar samenwerkingspartners en hulpverleningsinstellingen met vaste contactpersonen

Denken in mogelijkheden, ook bij deze jongeren

Binnen de gemeente Amersfoort is veel mogelijk in de begeleiding van jongeren die onder de WIJ vallen. Elk traject is uniek. “Denken in mogelijkheden” is het devies van Yildirim en zijn collega’s. Yildirim vindt het een prettige en zinvolle manier van werken. De lijnen naar de samenwerkingspartners zijn kort en er wordt goed samengewerkt. Als hij iets aanvraagt voor een jongere, dan lukt het bijna altijd het aanbod te realiseren.

“Hoe vond je dat nou,” vroeg Yildirim laatst aan Mohammed. “Dat ik je zomaar vroeg om langs te komen?” Mohammed moest er even over nadenken. “Weet je, een jaar geleden had ik je uitgelachen. Maar de laatste maanden wist ik het ook niet meer. Er moest iets gebeuren. Maar wat? En toen belde jij.”

Breda:

Meteen aan het werk

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Een veelzijdig aanbod voor jongeren
- Aandacht voor de financiële wensen én problemen van jongeren
- NAC-sponsors verbinden zich aan de ontwikkeling van jongeren

Contactpersoon:

Irene Nagtzaam, uitvoeringscoördinator Get Started!

irene.nagtzaam@ziggo.nl

In de Bredase wijk Hoge Vucht kent iedereen haar: Irene Nagtzaam. Zij is één van de drijvende krachten achter Get Started, een initiatief van de woningcorporaties in samenwerking met de gemeente en de welzijnsorganisatie Surplus Welzijn en Werk aan de wijk. Het vinden en verder helpen van jongeren zonder werk of scholing, is sinds 2008 één van de speerpunten in de wijkontwikkeling. In 2009 startte het project Get Started. Doel was om jongeren te bereiken die via de reguliere kanalen moeilijk te benaderen waren, ook om vooruitlopend op de invoering van de WIJ ervaring op te doen met deze groep. 2009 was een jaar van pionieren. In

2010 heeft het project een vervolg gekregen met aanpassingen op grond van de opgedane ervaringen.

Get started biedt jongeren van 18 tot 27 jaar de kans om bij wijze van spreke de volgende dag aan de slag te gaan. De jongeren worden op allerlei manieren gevonden. Jongerenwerkers van Surplus Welzijn zoeken jongeren op die op de RMC-lijst staan. Ook twee consultants van het jongerenloket Flits gaan regelmatig de wijken in om te wijzen op de mogelijkheden.

Buurtvaders, moeders die elkaar ontmoeten in de vrouwenstudio, broers die participeren in een Grote Broerproject, allemaal verwijzen ze jongeren die niet werken of leren door naar de contactpersoon van Get Started. Het project is vooral bekend geworden na een activiteitendag voor jongeren in de wijk. Irene zelf is veel te vinden op de ontmoetingsplekken in de wijk, maar ook gaat zij regelmatig langs bij het jongerenloket Flits om te wijzen op de mogelijkheden die het project biedt.

In 2009 zijn langs al deze kanalen 89 jongeren benaderd, waarvan 28 op dat moment geen opleiding volgden of werk hadden. Inmiddels zijn 41 jongeren via Get Started begeleid.

In de praktijk wordt meestal een combinatie gemaakt van de verschillende mogelijkheden. Het streven is om op zo kort mogelijke termijn de jongere te laten beginnen. Bij Werk aan de wijk kan dit vaak al binnen een paar dagen.

Johan (24) ontmoette Irene op een middag van het jongerenloket. Sinds kort ontvangt hij een inkomensvoorziening via de WIJ. Via Werk Nu werd hij ' bezig gehouden', zoals hij het zelf noemde, op een timmerwerkplaats. Hij verveelde zich daar. Te veel mensen voor veel te weinig werk. Irene vertelt dat de medewerkers van het jongerenloket niet zo goed raad wisten met Johan. Zijn verleden is een lang verhaal van gezinsproblemen, tehuizen,

Meteen beginnen

- Jongeren waar contact mee gelegd is krijgen een gesprek met de uitvoeringscoördinator
- Zij onderzoekt met de jongeren wat zijn/haar mogelijkheden zijn en stelt een plan op. Er zijn meerdere mogelijkheden (of een combinatie daarvan):
  - NAC-teampay: training in workskills, werkervaring opdoen, ontwikkelplan maken
  - Werken aan de Wijk: tegen minimumloon dienstverlenend werk in de wijk verrichten
  - Kick: werken aan agressiebeheersing vooral via karatetraining
  - Scholing, vaak een BBL-traject
  - Schuldhulpverlening

weglopen en op straat leven. Tenslotte nam een zus hem in huis en via haar eigen hulpverlener kwam ook Johan in een traject. Er moest uitgezocht worden wat Johans mogelijkheden waren. Dat bleken er niet zo veel. Leren is moeilijk voor hem en ook zijn sociale vaardigheden zijn niet groot. Een BSW-plaats werd geïndiceerd, maar het kon wel drie jaar duren voor er plaats voor hem zou zijn. Ondertussen verloor Johan zijn motivatie om zich te laten begeleiden. Een terugval lag op de loer. Irene bood uitkomst. Johan kon bij Werk aan de Wijk aan de slag. Nu schildert en behangt hij de huizen van mensen in zijn eigen buurt. De begeleiding is overgenomen door de jobcoach van Werk aan de Wijk. Johan zou graag nog iets willen leren. Met hout werken, daar houdt hij van. Irene fronst als ze het erover heeft. “Het zal niet makkelijk worden, maar we kijken wat er mogelijk is.”

Geen jongere zonder schulden

Alle jongeren die binnen het project bekend zijn hebben schulden. In de aanloop van het project bleek dat een groot struikelblok. “Wij boden training en stageplekken, maar de jongeren wilden gewoon geld verdienen. Hulp bij budgettering was bij allemaal nodig, maar voor schuldhulpverlening waren ellenlange wachtlijsten.”

Inmiddels is er voor gekozen om binnen het project dit deel van de problematiek zelf op te pakken. Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Kredietbank, waardoor bij elke jongere een financiële scan afgenomen kan worden. Indien nodig wordt er een aanbod voor schuldhulpverlening gedaan. Daarvoor is apart capaciteit ingekocht.

Johan heeft zijn schulden bijna afbetaald. “Ik ben blij dat ik daarmee geholpen ben,” zegt hij. “Zonder geld kun je niet leven, maar met schulden kom je er helemaal niet meer uit.”

NAC teamplay: cooler dan school

NAC-teamplay is een aanpak waarvan binnen Get Started veel gebruik wordt gemaakt. In het project spelen sponsors van NAC een belangrijke rol. In een notendop:

- Jongeren volgen 16 weken een trainingsprogramma waarin zij toegeleid worden naar een BBL of arbeidsplaats
- Elke jongere krijgt een loopbaanbegeleider die een persoonlijk plan van aanpak maakt
- Via stages en praktijkopdrachten krijgen de jongeren een beeld van wat zij kunnen en willen
- Stageplaatsen worden aangeboden door sponsors van NAC
- Naast de training kan 20 uur per week gewerkt worden bij Werk aan de Wijk, zodat er inkomen verworven wordt en gewerkt kan worden aan het afbetalen van schulden

GET STARTED

Jij doet toch ook mee?

Volg jij geen opleiding MBO 2, Havo of VWO?
Heb jij geen werk?

Grijp deze kans!

Voor en door jongeren van 16 tot 27 jaar
in Hoge Vucht, Doornbos en Linie.

Wij zijn in **jouw buurt**
voor stageplekken, opleiding en **werk.**

Surf naar www.getstarted.nl

Bel Werk aan de wijk: 076 - 5780960
En maak een afspraak met Irene Nagtzaam
Bezoeklocatie: Antwerpenstraat 93

Get started is een initiatief van:
Sociale Skillschool, Buiting Klok, Oude Brink, Nieuw-Terheide, Nieuw-Hilversum College, Sociaal Plein, Werk aan de Wijk, Wijkverbinding, WJW en gemeente Brakel

Bouwsteen 3. Buiten kaders denken

De jongeren die zich niet zomaar melden bij de gemeente voor een leerwerktraject en niet beschikken over een startkwalificatie: daar moet je iets extra's mee doen. Die doelgroep bereik je niet op de reguliere manier, je zult buiten de gebaande paden moeten treden. Dat stelt eisen aan de uitvoeringsorganisatie en aan de betreffende uitvoerder. De vrijheid om buiten de bestaande kaders te treden vormt de belangrijkste voorwaarde, maar de uitvoerders moeten ook over het vermogen beschikken om de geboden vrijheid te benutten.

We zien in de onderzochte gemeenten de volgende belangrijke stappen:

- Er is ruimte en vrijheid nodig voor de uitvoerders om een doel, visie op- en aanpak van hun werk vorm te geven.
- De uitvoerders moeten daarbij zo min mogelijk last hebben van bestaande uiteenlopende financieringsstromen, of in de woorden van een uitvoerder: “we moeten kijken naar wat de jongeren nodig hebben, en niet wat er mogelijk is vanuit het type uitkering.”
- De betrokken uitvoerders moeten in staat zijn om ‘verkokering’ te doorbreken. Het belang van de organisatie is ondergeschikt aan het gezamenlijk geformuleerde doel.
- “Mensen gaan boven regels.”
- Samenwerking met het onderwijs moet leiden tot flexibilisering in instroommomenten en programma’s, zodat maatwerk mogelijk is.
- Als een aanbod regulier niet beschikbaar is of met wachtlijsten kampt, moet er de mogelijkheid zijn het zelf te creëren of in te kopen. Voorbeeld is het inkopen van schuldhulpverlening door Werk aan de Wijk, Breda.

Leeuwarden: De Leerwerkbus

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Creatief opsporen van jongeren: met een omgebouwde streekbus de wijk in
- De communicatiestrategie van de Leerwerkbus
- De groeiende samenwerking tussen verschillende disciplines

Contactpersonen:

Dirk de Jonge, projectleider Leren en Werken (regionaal):

d.dejonge@friesespoort.com

Marit Wagenmakers, beleidsmedewerker Werk en Inkomen:

mwagenmakers@leeuwarden.nl

Onorthodox

“Als jongeren niet naar ons toe komen, dan moeten wij naar hen toe.” Zo simpel verwoordt Dirk de Jonge de gedachte achter het mobiele leerwerkloket. Dirk is projectleider Leren & Werken Friesland en is één van de initiatiefnemers van de leerwerkbus. Al sinds 2005 staat het thema: ‘Een levenlang leren’ hoog op de agenda in Friesland. Gaandeweg kwam men er achter dat de doelgroep jongeren zonder startkwalificatie wel erg kwetsbaar is en dat werkgevers niet in contact komen met deze jongeren. “Er moest dus wat gebeuren. We wilden samenwerking rond jongeren, liefst een beetje onorthodox”. Toen ontstond het idee van een mobiel loket: de leerwerkbus. “We hebben een oude lijnbus van de FRAM omgebouwd tot leerwerkbus, en dat is goed gelukt”, vindt Dirk. “We zetten de bus in voor alle jongeren die zich niet zonder meer bij ons melden. We gaan de wijk in met de bus of zetten de bus neer bij evenementen waar jongeren op af komen. Gemeenten vullen zelf in hoe en waar ze de bus willen inzetten, wij faciliteren alleen maar”.

Joey en Barbara

Het ziet er best leuk uit, zo’n bus met parasols en tafels ernaast. Joey heeft er niet veel verwachtingen van, maar goed, het kost hem weinig moeite om even langs te lopen en hij heeft toch niet veel beters te doen thuis. Z’n ouders hebben flink aangedrongen. Ze zeiden zelfs: “Als jij niet gaat dan

De leerwerkbus

Doel: kennisoverdracht aan jongeren, bewustwording bij jongeren creëren die zich niet uit eigen beweging bij het jongerenloket melden

Organisatie:

- Er doen 23 gemeenten in Friesland mee;
- Deze gemeenten betalen 75% van de kosten voor de bus, de overige 25% komt uit projectsubsidie
- Er is altijd een scholingsmakelaar en een chauffeur op de bus
- De rest van de bezetting vullen de gemeenten zelf in
- Reservering verloopt via centraal planningssysteem
- Informatie komt op de website (ook voor jongeren te zien)

gaan wij wel even langs.” Dan gaat hij toch maar liever zelf. Hij staat voor de bus, je kan niet echt naar binnen kijken. De deur van de bus is open. Hij aarzelt nog even en stapt dan naar binnen.

Barbara Visser zit in de bus. Ze is scholingsmakelaar in het project Leren en Werken Friesland en gedetacheerd vanuit het ROC Friesland College. ‘t Is vandaag druk in de bus. Sinds ze huis-aan-huis flyer en posters ophangen in de wijk krijgen ze aanzienlijk meer aanloop. Aanvankelijk leek het rustig,

maar Barbara ziet dat er buiten jongeren en ouders staan te wachten. Snel maar weer door. “Hallo”, zegt ze tegen de jongen die voor haar staat, “wat kan ik voor je doen?” De jongen vertelt dat hij Joey heet. Hij is gestrand in 4-havo, heeft ADD en wil graag een techniekopleiding doen. Barbara kan hem gelukkig verder helpen. Een reguliere MBO-opleiding is te makkelijk voor hem, en HBO is net te hoog gegrepen. Zij kent een versnelde MBO-opleiding, speciaal voor dit type jongeren en belt ter plekke een decaan van de school om een afspraak voor hem te maken.

“70 tot 80% van de vragen in de bus gaan over scholing,” zegt Barbara. “Het zijn vaak leerlingen die een verkeerde keuze hebben gemaakt, van school afgaan en dan niet weten wat te doen. Zij komen in de bus informeren wat er allemaal mogelijk is.”

Nadat ze Joey een registratieformulier heeft laten invullen verlaat hij opgelucht de bus: dat viel 100% mee! 't Was ineens druk bij de bus- anders was hij niet naar binnen gegaan. Maar hij hoeft zich nergens voor te schamen, heeft hij gemerkt. Nu snel naar huis, z'n ouders zullen vast blij zijn.

Huis-aan-huis flyeren

Marit Wagenmakers, beleidsmedewerker van de gemeente Leeuwarden, benadrukt het belang van goede communicatie. “Aanvankelijk was er niet veel aanloop in de bus. We plaatsten een advertentie in de huis-aan-huis bladen en gingen dan met de bus ergens naar toe. Dat werkte niet.” Aan het

Website
'Leerwerkloket
Fryslân'

The screenshot shows the website for 'Leerwerkloket Fryslân'. At the top, there is a navigation menu with links for 'Home', 'Waar komt de bus?', 'Informatie', 'Participanten', and 'Contact'. The main content area is split into two columns. The left column, titled 'Waar sta jij?', contains a sub-header 'Binnenkort de volgende 3 vragen en weet waar je staat!' and a dropdown menu labeled 'Archiveren'. Below this is a 'Volgende vraag' button. The right column, titled 'Waar stap jij in?', has a sub-header 'Hoe meer informatie hoe beter' and a 'Lees meer' button. In the center, there is a large image of a green bus with 'Leerwerkloket Fryslân' and 'Leren & Werken' branding. Below the bus, there are three profile cards for Sophie (34), Robert (28), and Nynke (24), each with a photo and a quote. The footer contains the text 'Leerwerkloket Fryslân'.

begin van dit jaar is de communicatie en de PR aangescherpt. “We verspreiden nu huis-aan-huis foldertjes waarin staat waar en wanneer de bus in de wijk komt. Het grote voordeel hiervan is dat ook de ouders geïnformeerd zijn. Die komen zelf ook regelmatig naar de bus voor informatie. Verder hangen we posters op in de wijk met informatie wanneer we die wijk gaan bezoeken. Als de bus op locatie is gaan we de straat op om te flyeren: ook dat levert vaak nog heel wat bezoekjes op in de bus.” De medewerkers van de bus werven zelf eveneens gericht jongeren voor de bus. Zo stellen zij de opbouwwerkers uit de ‘prachtwijken’ op de hoogte als de bus langskomt in hun wijk en geven ze voorlichting over de bus op scholen.

Groeiend netwerk

“Een groot pluspunt is de samenwerking in de bus,” benadrukken Barbara (scholingsmakelaar) en Dukke Tuinenga (werkcoach). Zij zijn beiden regelmatig in de bus te vinden. Partners in de bus zijn RMC (zorg), UWV (arbeid), en ROC (onderwijs). Ook is er regelmatig een leerplichtambtenaar aanwezig en soms een casemanager van Sociale Zaken van de gemeente Leeuwarden.

Barbara: “Er wordt veel uitgewisseld tussen de medewerkers van de bus. Het is goed om te weten wat een ieder doet. Dat heeft echt meerwaarde.” Zo weet zij bijvoorbeeld nu hoe het RMC te werk gaat en vertelt zij hen hoe zij

De (actieve) scholingsmakelaar

De scholingsmakelaar is ingesteld door de projectorganisatie, hij/zij:

- Bezoekt bedrijven: waar hebben zij behoefte aan en welke scholingsmogelijkheden hebben zij (erkend leerwerkbedrijf)?
- Heeft intensief contact met ROC's
- Zorgt voor afstemming behoefte bedrijven en aanbod ROC's
- Bewaakt certificatie-opleidingen
- Organiseert speeddates tussen kenniscentrum, werkplein en opleiders: hoe kan het onderwijs ingevuld worden zodat het bedrijfsleven er iets aan heeft

te werk gaat. “Dat heeft waarde voor de toekomst. Want als dit project eindigt weet ik zeker dat het RMC nu het leerwerkloket weet te vinden. Het opgebouwde netwerk is dus enorm belangrijk.” Barbara vertaalt vervolgens de contacten en de verzamelde informatie weer terug naar het aanbod in de bus.

Al doende leert men....

Behalve dat de gemeente de jongeren van een passend werkleeraanbod moet voorzien en voorstander is van een leven lang leren, past zij dat zelf ook toe in de praktijk. Zo zijn de gemeente Leeuwarden en de projectorganisatie gaandeweg tegen een aantal knelpunten aangelopen. “Die proberen we nu op te lossen, want ook wij zijn niet te oud om te leren.”

Lessen van 9 maanden Leerwerkbus

- Zet de bus in bij mooi (droog) weer, anders komen de jongeren niet
- Zet de bus een beperkt aantal uren per dag in
- Verspreid gericht PR-materiaal (huis-aan-huis)
- Richt de voorlichting ook op anderen, bijvoorbeeld jongerenwerkers. Zij kennen de groep
- Zorg voor samenwerking met maatschappelijke instellingen en organisaties in de wijk
- Zorg voor een goede internetverbinding in de bus (samen met jongeren kijken naar scholingsmarkt.nl)
- Zorg voor actuele informatie in de bus
- Zet de bus ook bij andere activiteiten in: bijvoorbeeld bij sportevenementen of festivals

Nijmegen: Kies voor jezelf!

In dit voorbeeld aandacht voor:

- Motiveren en trainen van jongeren met een problematisch verleden en een grote afstand tot de arbeidsmarkt
- Belang van doorlopende trajecten

Contactpersoon: Gijs Groensmit, projectleider: g.groensmit@nijmegen.nl
Topgroep Nijmegen: Barry Dijks. b.dijks@topgroep.nu

Het is dinsdagmorgen 9 uur. De weilanden rondom het dorpje Angeren liggen er vredig bij. Het is nog fris buiten, hoewel de lentezon al volop schijnt. Twee zwanen paraderen trots en statig om hun jongen heen. Bij een boerderij klinkt gelach en geroep. Het geluid wordt overstemd door het gieren van een elektrische zaag.

Er wordt hard gewerkt rondom de boerderij. Takken worden van bomen verwijderd, de schuur krijgt een verfje en een omheining wordt van nieuwe planken voorzien. Zes jongeren werken hier vier weken lang via het project 'Kies voor jezelf'. Fysieke arbeid wordt afgewisseld met groepsgesprekken en individuele training en begeleiding. 's Avonds wordt er gesport en is er

tijd voor vermaak. Hoewel de jongeren aangemeld zijn voor het project via het jongerenloket, zijn het niet de jongeren waar het jongerenloket zelf begeleiding aan kan bieden. Vaak is er te veel aan de hand om meteen te gaan werken of leren. Deze jongeren hebben zich over het algemeen ook niet zelf gemeld, maar zijn verwezen door maatschappelijke opvang, (schuld)hulpverlening of straathoekwerk. Allemaal hebben ze problemen. Allemaal willen ze eruit: uit de shit, de straat, de chaos, de schulden.

Kies voor jezelf: een positieve werkervaring

- Jongeren worden uit hun omgeving gehaald met als insteek het doorbreken van niet-productieve patronen en het verbreken van banden met demotiverende contacten en vrienden
- In vier weken wordt intensief gewerkt aan versterking van sociale en arbeidsvaardigheden via werken, sporten en individuele- en groepsgewijze sociale vaardigheidstrainingen
- Werken aan een realistisch toekomstbeeld via individuele begeleiding en het opstellen van een vervolgplan waarin leren en/of werken centraal staan
- Een zorgvuldige matching van de deelnemers is de basis voor het succes; zij moeten zich aan elkaar kunnen optrekken
- Matching met de trainers is van groot belang. De trainer bindt zich tijdens de vier weken aan de jongere, is voor die vier weken zijn 'thuisbasis'
- Een vervolgtraject start het liefst meteen, maar in ieder geval binnen twee weken na het beëindigen van het project
- Bij het opstellen en uitvoeren van het individuele plan wordt de sociale omgeving van de jongere betrokken

Jongeren die in aanmerking komen voor het project vallen onder de categorie *niet meteen bemiddelbaar naar werk of scholing*. Jongerenadviseurs van het jongerenloket en bemiddelaars van Bureau Uitzicht (Bemiddelingsbureau van uitkering naar werk) doen de eerste selectie. De trainers van Topgroep Zevenaar, de organisatie die het project uitvoert, stellen de uiteindelijke groep samen.

Tijdens het project hebben de deelnemers intensief contact met één van de trainers. De trainer is er dag en nacht voor de jongere. Wie 's ochtends niet verschijnt wordt door zijn trainer uit z'n bed getrommeld. Als er problemen zijn neemt de trainer direct concrete stappen.

In de eerste week staat voorop dat helder wordt gekregen welke kant de jongere op wil na afloop van de training.

Het verhaal van Tarik

Tarik zat in de eerste groep. Een jaar geleden zwierf hij nog rond. Sliep dan hier, dan daar, had geen werk, alleen maar problemen en schulden. Tarik was ooit een goede leerling. Hij deed de HAVO, maar omdat hij te weinig deed stapte hij over naar het VMBO; eerst de theoretische, na een tijdje de beroepsgerichte leerweg. Hij haalde zijn diploma maar op het ROC ging het mis. “Verkeerde vrienden,” zegt hij nu. Met een paar vrienden pleegde hij een overval, ze gebruikten geweld. Ze werden gepakt. Anderhalf jaar zat hij vast. Toen hij weer vrij was ontmoette hij een vriend van vroeger met een diploma en een goede baan. “Wat ben je aan het doen man,” zei die vriend. “Zo kan het toch niet verder?” Tarik beseftte dat hij gelijk had. Hij meldde zich voor een uitkering.

René Giesen, jongerenadviseur bij het jongerenloket vertelde hem dat hij die niet zomaar kreeg. René stelde hem veel vragen. Over zijn opleiding, waar hij woonde, of hij schulden had, of andere problemen. Tarik vertelde alles. En tot zijn verbazing werd hij niet weggestuurd, maar werd er een plan gemaakt.

De vier weken training vielen hem zwaar tegen. Hij had zelf al problemen en nu hoorde hij ook nog de ellende van anderen. Het fokte hem op. Barry Dijks, de trainer, had het wel door. Hij kreeg de tweede dag al individuele begeleiding. “Die gast praatte over van alles met me. Dat hielp”. Na een paar dagen kwam het hoge woord eruit: dat hij zijn ouders miste, dat hij naar huis wilde. Maar dat hij ze niet onder ogen durfde komen. Niet na alles wat hij fout gedaan had. Want dat was wel wat hij inmiddels inzag. Dat het allemaal zijn eigen schuld was. Er viel niemand iets te verwijten.

Barry benadrukte dat hij het altijd kon proberen. Misschien waren zijn ouders wel blij als ze hem zagen. En wat kon er nou gebeuren als hij naar ze toegang? Ze konden de deur dichtgooien, maar erger dan nu werd het daar niet mee. Ze oefenden de ontmoeting. Wat hij zou kunnen zeggen, hoe hij zou kijken, wat hij zou vragen.

In de derde week van de training trok hij de stoute schoenen aan. Hij belde

aan bij zijn ouders. Hij mocht binnen komen. Er werd gepraat. Hij mocht blijven. Sindsdien woont Tarik weer thuis. Hij geniet van de kookkunst van zijn moeder, hij helpt mee waar hij maar kan, hij waagt het niet het weer te verpesten.

Het belang van continuïteit

- Tijdens de selectie van de jongeren voor de training gaan de jongerenadviseurs en trajectbegeleiders van bureau Uitzicht al in gesprek met hen over hun toekomstbeeld
- In de eerste week wordt met de jongere een plan gemaakt voor het vervolg
- De trajectbegeleider gaat op zoek naar mogelijkheden voor opleiding, stage of werk
- Als er overbruggingstijd nodig is naar een structurele plek, wordt er een tijdelijke (leer)baan gezocht
- De trainers van Topgroep blijven contact met de jongere houden ook na de training, tot duidelijk is dat het vervolg goed ingezet is

Een HBO-opleiding in plaats van een zwervend bestaan

Na de training had Tarik twee weken lang niets te doen. Dat was moeilijk voor hem. Het ritme van de voorgaande weken had hem goed gedaan. Hij was moe geweest van het werken en het sporten, van alles wat hij leerde. Nu viel hij in een gat. Gelukkig greep Denise van Dinteren, bemiddelaar bij bureau Uitzicht in. Tijdens de training had zij met hem zijn mogelijkheden en wensen in kaart gebracht. Hij wilde het jongerenwerk in. Hij kon goed leren, het liefst zou hij de HBO maatschappelijk werk gaan doen. Om de periode tot september te overbruggen zou hij graag stage lopen of werken in een buurthuis of zo. Na twee weken had Denise het voor elkaar. Tarik kreeg een leerbaan in een jongerencentrum voor jongeren van acht tot achttien jaar. Hij werkt tweeëndertig uur per week met behoud van uitkering. Zijn belangrijkste taak is het verzorgen van de publiciteit van het centrum. Ook staat hij achter de bar tijdens de inloopuren. Hij vindt het er geweldig. Binnenkort doet hij toelatingsexamen voor het HBO. Hij is er van overtuigd dat hij het haalt. “Ik kan goed leren weet je. Dat heb ik van mijn moeder.”

Bouwsteen 4. Hulp- en dienstverlening bij multiproblematiek

Meccano doet in opdracht van het ministerie van SZW ook onderzoek naar cliënten met multiproblematiek. Hierin wordt een aantal uitgangspunten van de individuele dienstverlening beschreven dat gebruikt kan worden bij de hulp- en dienstverlening aan die groep niet-melders die te maken heeft met een complex aan problemen (schulden, moeilijke thuissituatie, buiten de samenleving staan, etc).

Ten aanzien van de methodiek

- Met de cliënt wordt (continu) gezocht naar de beste balans tussen (bevorderen van) zelfredzaamheid en ‘uitbesteding’ van de regie aan de professional.
- De dienstverlening sluit aan bij de leefwereld van de betrokkene.
- Aansluiten bij de leefwereld van de cliënt impliceert een belangrijke mate van vrijwilligheid bij de cliënt en het accepteren van de ‘makke’ van de cliënt bij de betrokken hulpverleners.
- Bij de dienstverlening wordt goed naar de betrokkenen geluisterd. Men houdt rekening met de problemen die voor de betrokkene het meest belastend zijn, ongeacht of dit objectief gezien het geval is.
- De hulpverlening is “outreaching” en pro-actief: een actieve benadering van de cliënt in zijn eigen sociale omgeving.
- De aanpak combineert activering (participatie/re-integratie) en hulpverlening.
- De aanpak bevat langdurige individuele flexibele (precies-op-tijd) begeleiding.
- De begeleiding vindt plaats door één begeleider/coach. Deze coördineert de hulpverlening van de betrokken hulpverleners (zoals bijvoorbeeld de nazorgcoördinator voor ex-gedetineerden).
- Er is zeer regelmatig contact tussen de betrokkene en de hulpverlener.
- Begeleiding van de werkgever/leidinggevende op de werkplek moet beschikbaar zijn.
- Ook op de (vrijwilligers)werkplek dient de begeleiding zich (mede) te richten op het verbeteren van het zelfvertrouwen en de zelfredzaamheid van de cliënt.

- Bij de hulpverlening wordt de sociale omgeving actief betrokken.

Ten aanzien van de hulpverlener en de instanties

- Het vertrouwen tussen de betrokkene en de hulpverlener is van groot belang: niet elke hulpverlener kan elke klant helpen.
- De begeleider is een bijzondere (gerekruteerde en/of opgeleide) professional die om kan gaan met de specifieke cliënt(groep), met andere hulpverleners en de werkgever.
- De aanpak vraagt om een cultuur binnen de uitvoerende dienst die niet voornamelijk gericht is op controle, maar op het inzetten en vergroten van de mogelijkheden van de cliënt.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Postbus 90801 | 2509 LV Den Haag

T 0800 9051 (gratis)

Onderzoek en tekst:

Meccano kennis voor beleid, Utrecht

Hans Bosselaar

Ilse Hento

Joshua Zwaan

i.s.m. Duco Bannink, Vrije Universiteit Amsterdam

Foto Omslag: Jongemenschhof Amersfoort

Augustus 2010

© Ministerie van SZW | S28-281484